

# TİKSİNME

## (Reşat ÖNDER)

### A- Tarifi

**Tiksinti** (Os. Nefret, Kerâhet, Buğuz, Adâvet, Husûmet; Fr.Aversion; Al. Abschev, Widerwillen, İng. Aversion, Disgust, Loathing; İt.Avversione) **Herhangi bir şeyi ondan uzak durma duygusuyla sevmeme**<sup>1</sup>. Bir şeyi çirkin veya kötü bularak iğrenme duygusuna kapılmak, iğrenmek veya bir kimseyi, düşünceyi vb. kötü, çirkin veya aşağılık bularak kendini ondan uzak durma duygusuna kaptırmak, nefret etmek<sup>2</sup> diye de tarif edilebilir.

### B- Tiksini-me-Korku İlişkisi

Tiksini-me-korku ilişkisi bir bakıma tiksini-menin psikolojik yönden konumunu gösterecek, anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Yukarıdaki tariflerden tiksini-menin bir psikolojik kaçış olduğu anlaşılıyor. Bu bağlamda tiksini-me, korkunun bir şubesi olarak kabul edilebilir.

Psikologlara göre hastalıklal korkular doğal (tabii) korkulardan türerler. Nedenlerini bulmak için önce doğal korkuları ikiye ayırmak gerekir: 1.İğne ve düşme korkularından başlayarak hastalık ve ölüm korkularına kadar doğal korkunun bütün aşamaları birinci kümeyi oluşturur. 2.İkinci kümedeki korkuların tümü iğrenmeyle ilgilidir. Korkuyla iğrenmenin (ikrahın) temelleri ortaktır. Çünkü her ikisi de korunma ve savunma araçlarıdır. Korku fizyolojik yaşamın, iğrenme örgensel yaşamın savunma iç güdüsüdür. Korku uzaklaştırır ve kaçırır, **tiksini-me de bulandırır ve kusturur**. Örgenlik için kaçmak olanaksız bulunduğundan iğrenmenin tepkisi ve kovma (def'i) devimi kusmakla olur.<sup>3</sup>

### C- Tiksini-me-Hayat İlişkisi

Tiksini-me duygusu, başka duygulardaki kadar belirgin olmamakla birlikte, insanları birbirinden uzaklaştıran bir unsurla belirlenmiştir. Tiksini-me, fiziki yönden, midenin iç yüzeyinin şu yada bu gibi bir uyarımın etkisinde kalması halinde ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, “kusma” eğilimlerinin ve çabalarının ruhsal hayatla ilgili bir olay olması da mümkündür. Bu durumda, tiksini-me duygusunun insanları birbirinden uzaklaştıran bir etken olarak rol oynadığını görüyoruz. Daha sonraki olaylar bu kanımızı kuvvetlendirmektedir. Tiksini-me, bir nefret davranışıdır. Tiksini-me ile giden yüz ifadeleri, çevreyi hor görmeyi ve bir problemi herhangi bir şeyi kendinden uzak tutacak şekilde

<sup>1</sup> HANÇERLİOĞLU, Felsefe, a.g.e., “Tiksinti” mad.

<sup>2</sup> Meydan Larousse, Büyük Lugat ve Ansiklopedi, Meydan Yayınevi, İstanbul, 1970, “Tiksini-me mad.”

<sup>3</sup> HANÇERLİOĞLU, Ruhsalbilim, a.g.e., Korku mad.

çözmeyi dile getirir. Bu duygu, bir insanın, hoşuna gitmeyen bir durumdan kendini uzak tutmasını mümkün kılacak bir özür olarak kolayca kötüye kullanılabilir. Bulantı halini taklit etmek (sanki gerçekten midesi bulanıyormuş gibi hareket etmek) kolaydır, bir kerede insanın midesi bulandı mı, o anda içerisinde bulunduğu bir toplantıdan ister istemez kaçmak zorunda kalacaktır. Tiksini, yapay olarak yaratılması en kolay olan duygulardan biridir. Her insan kolayca bir bulantı hali yaratmaya kendini alıştıırabilir. Böylece gerçekte zararsız olan bir duygu, topluma karşı güçlü bir silah yada toplumdaki kaçmak için şaşmaz bir bahane haline gelmektedir.<sup>4</sup>

Bu tiksini gerekmediği halde kişiye verilen bir ikram karşısında gerçekleştiğini düşünün. İkram eden taraf bunu kendisine karşı yapılmış bir saygısızlık, aşağılama kabul edecek ikili ilişkilerini bir tepki olarak kesecektir. “Tiksini bir nefret davranışıdır” demiştik. İşte bu nefretin giderilmesi hakkında **Spinoza** şöyle demektedir: **“Nefret, karşılıklı olmakla artar ve sevgiyle ortadan kalkar.** Sevginin bütünüyle bastırıldığı nefret sevgiye dönüşür. Çünkü sevgi, nefretten daha büyüktür.<sup>5</sup>

---

<sup>4</sup> ADLER, a.g.e., s.429.

<sup>5</sup> HANÇERLİOĞLU, Felsefe, a.g.e., “Tiksinti” mad.